

ਰਾਜਨੀਤਕ ਨੈਤਿਕਤਾ ਦਾ ਜਲੂਸ

੧.੪.੯੭

ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ

ਮੈਂ ਇਸ ਕਾਲਮ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਲਾਲੂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਦਾ ਜ਼ਕਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ, ਜੋ ਇਸ ਹਫ਼ਤੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ, ਰੇਡੀਓ ਤੇ ਟੀ.ਵੀ. 'ਤੇ ਛਾਇਆ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਲਾਲੂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਰਾਬੜੀ ਦੇਵੀ ਚੌਕੇ ਵਿਚ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਰਾਜ ਗੱਦੀ 'ਤੇ ਹੋਵੇ, ਦੋ ਤੇ ਕਰੋੜਾਂ, ਜੋ ਭੁੱਖਮਰੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਪੱਧਰ ਥੱਲੇ ਜੀ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਇਹ ਗੱਲ ਸਧਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਆ ਜਾਏ ਚੰਗਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਅਸੀਂ ਮਾਰਕਸੀ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਾਂ ਕਿ ਦੱਬੇ-ਕੁਚਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤਾਂ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੰਬਲ-ਭੂਸੇ ਵਿਚ ਪਾਉਣ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਸਮਝਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਹੀ ਮੁੱਦੇ ਤੋਂ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰਤ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਲਈ ਸਹੀ ਮੁੱਦਾ ਇਕੋ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਮਾਜਕ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਵਾਲਾ ਸਮਾਜ ਬਦਲਣਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਕੁੱਝ, ਜੋ ਬੁਰਜ਼ੂਆ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਮਾਤੀ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਵੇਖਣਾ ਹੈ। ਵਹਿਣ ਵਿਚ ਵਹਿ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਲਾਲੂ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਕੋਰਟਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਜੋ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣੀ ਸੀ, ਉਹ ਨਿਭਾਈ ਪਰ ਖੱਬੀ ਧਿਰ ਕੋਈ ਭੂਮਿਕਾ ਨਹੀਂ ਨਿਭਾ ਸਕੀ। ਲਾਲੂ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਵਾਮ ਦਾ ਮਕਬੂਲ ਲੀਡਰ ਹੈ।

ਲਾਲੂ ਦੀ ਘਟਨਾ ਭਾਰਤੀ ਵਿਧਾਨ ਦਾ ਜਲੂਸ-ਜ਼ਰੂਰ ਕੱਢਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਰਾਜਨੀਤਕ ਨੈਤਿਕਤਾ ਦੀ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ। ਉੱਝ ਇਹ ਜਲੂਸ ਹੁਣ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਵਿਧਾਨ ਦਾ ਜਲੂਸ ਤਾਂ ਹੁਣ ਹਰ ਪੱਲ ਨਿਕਲਦਾ ਹੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਵਿਧਾਨ ਦਾ ਵੱਡਾ ਰਖਵਾਲਾ, ਰਾਸ਼ਟਰ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਸ਼ਾਹੀ ਬੱਘੀਆਂ ਵਿਚ ਰਾਜ ਭਵਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਅੰਦਰ ਜਾਏ। ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਨਵੀਂ ਰਿਹਾਇਸ਼ਗਾਹ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਕਰਨ ਲਈ 40 ਲੱਖ ਦਾ ਖਰਚਾ ਮੰਗਿਆ ਹੈ। ਇਹਦੀ ਮਿੱਥੀ ਹੋਈ ਸੀਮਾ ਸਿਰਫ਼ ਢਾਈ ਲੱਖ ਹੈ। ਕੈਬਨਿਟ ਨੇ ਉਹਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਦੀ ਸੋਚ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਇਹ ਘਟਨਾ ਲਾਲੂ ਦੀ ਘਟਨਾ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵੱਡੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ, ਟੀ.ਵੀ., ਰੇਡੀਓ ਨੇ ਇਹਦਾ

ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਲਿਆ। ਲਾਲੂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸ਼ੰਕਰ ਦਿਆਲ ਤੱਕ ਬੇਸ਼ਰਮੀ ਦੀ ਇਕੋ ਕਹਾਣੀ ਹੈ। ਸਧਾਰਨ ਲੋਕ ਇਹ ਸਭ ਚੁੱਫ ਕਦੋਂ ਤੱਕ ਦੇਖਦੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਇਸ ਗਰੀਬ ਦੁਸ਼ਮਣ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਉਧੇੜਣਾ ਖੱਬੀ ਧਿਰ ਦਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਹੈ।

ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਲਈ ਘਰ

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਕ ਨਵੀਂ ਸਕੀਮ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਹੜੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਘਰ ਬਣਾ ਕੇ ਦੇਣੇ ਹਨ। 50,000 ਰੁਪਏ ਇਕ ਘਰ ਲਈ ਦੇਣੇ ਹਨ। ਸਾਲ ਦੇ ਬਜਟ ਵਿਚ ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਪੈਸਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ, ਉਹਦੇ ਅਨੁਸਾਰ 12,500 ਪਿੰਡ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀ ਪਿੰਡਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਘਰ ਹੀ ਹਿੱਸੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਗਰੀਬ ਵਰਗ ਨੂੰ ਇਕ ਘਰ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਕਾਲੋਨੀ ਚਾਹੀਦੀ

ਹੈ। ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਵਿਹੜਾ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਬਣਾਈ ਜਾਏ, ਜੋ ਹਾਊਸਿੰਗ ਬੋਰਡ ਦੇ ਪੈਟਰਨ 'ਤੇ ਕਾਲੋਨੀਆਂ ਬਣਾਏ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕਰੇ ਤੇ ਹਾਊਸਿੰਗ ਬੋਰਡ ਦੇ ਪੈਟਰਨ 'ਤੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਉਗਰਾਹੀ ਕਰੇ। ਗਰੀਬ ਵਰਗ ਵਿਚ ਜੇ ਕੁੱਝ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਲਈ ਠੋਸ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ, ਐਵੇਂ ਹਵਾ ਵਿਚ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਦਾ ਕੀ ਫਾਇਦਾ? ਰੰਘਰੇਟਾ ਗੁਰੂ ਕਾ ਬੇਟਾ

ਲਾਲੂ ਦੀ ਘਟਨਾ ਭਾਰਤੀ ਵਿਧਾਨ ਦਾ ਜਲੂਸ-ਜ਼ਰੂਰ ਕੱਢਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਰਾਜਨੀਤਕ ਨੈਤਿਕਤਾ ਦੀ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ। ਉੱਝ ਇਹ ਜਲੂਸ ਹੁਣ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਵਿਧਾਨ ਦਾ ਜਲੂਸ ਤਾਂ ਹੁਣ ਹਰ ਪੱਲ ਨਿਕਲਦਾ ਹੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਵਿਧਾਨ ਦਾ ਵੱਡਾ ਰਖਵਾਲਾ, ਰਾਸ਼ਟਰ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਸ਼ਾਹੀ ਬੱਘੀਆਂ ਵਿਚ ਰਾਜ ਭਵਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਅੰਦਰ ਜਾਏ। ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਨਵੀਂ ਰਿਹਾਇਸ਼ਗਾਹ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਕਰਨ ਲਈ 40 ਲੱਖ ਦਾ ਖਰਚਾ ਮੰਗਿਆ ਹੈ। ਇਹਦੀ ਮਿੱਥੀ ਹੋਈ ਸੀਮਾ ਸਿਰਫ਼ ਢਾਈ ਲੱਖ ਹੈ।

ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਇਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਘਟਨਾ ਜੁੜਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਭਾਈ ਜੈਤਾ, ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸੀਸ ਲੈ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਪੁੱਜਿਆ ਸੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਆਪਣੀ ਛਾਤੀ ਨਾਲ ਲਗਾ ਕੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, 'ਰੰਘਰੇਟਾ ਗੁਰੂ ਕਾ ਬੇਟਾ' ਹੁਣ ਜਦੋਂ 1699 ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਦੀ 300 ਸਾਲ ਯਾਦ ਵਿਚ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਰਵਪੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਮਾਡਲ 'ਰੰਘਰੇਟਾ ਕਾਲੋਨੀ' ਬਣਾਈ ਜਾਏ। ਉਸ ਮਾਡਲ ਦੀ ਨਕਲ ਫੇਰ ਬਾਕੀ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਹੋ ਸਕੇ।

ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨੇ ਹਾਲੇ ਜਾਤਪਾਤ ਦੇ ਵਖਰੇਵਿਆਂ ਤੋਂ ਫੁਟਕਾਰਾ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ। ਇਹ ਫੁਟਕਾਰਾ ਤਾਂ ਹੀ ਮੁਮਕਿਨ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਦ ਗਰੀਬ ਵਰਗ ਦਾ ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ ਚੁੱਕਿਆ ਜਾਏ। ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਬੇਟਿਆਂ ਦਾ ਚੁਕਾਉਣਾ ਹੈ।

ਦਾ ਪੱਧਰ
— ੨੦੨੧